

ОЛЕКСІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ СОЗИНОВ **(до 80-річчя від дня народження вченого)**

26 квітня виповнилося 80 років всесвітньо відомому вченому в галузі генетики, селекції та агроєкології, академіку Національної академії наук України й Української академії аграрних наук, іноземному члену Російської академії сільськогосподарських наук, Академії аграрних наук Республіки Білорусь, Академії сільськогосподарських наук Казахстану та Грузинської академії сільськогосподарських наук, члену Президії НАН України, лауреату Державних

премій з науки і техніки України і Росії Олексію Олексійовичу Созінову.

Учений з широким науковим світоглядом Олексій Олексійович, творчо розвиваючи традиції класичної генетики, формує нові наукові напрями сучасної генетики та селекції. До золотого фонду світової науки ввійшли його праці з проблем генетичного контролю біосинтезу запасних білків злаків, відкриття нового класу генетичних маркерів — блоків компонентів запасних білків, контрольованих алельними варіантами кластерів генів, встановлення фундаментальних закономірностей формування у процесі природного та штучного добору коадаптивних асоціацій генів, які зумовлюють адаптацію генотипів до певних умов навколишнього середовища, виявлення закономірностей успадкування ознак, що визначають технологічну та харчову цінність зерна пшениці. Генетична класифікація проламінів, опрацьована Олексієм Олексійовичем, широко застосовується в генетичних та популяційних дослідженнях, у процесі цілеспрямованого створення вихідного матеріалу та доборі генотипів для селекції. Запропонований О.О. Созіновим спосіб ідентифікації генотипів сортів і форм культурних рослин за локусами запасних білків є принциповим моментом у сучасному сортовипробуванні та має суттєве значення для збереження біорізноманіття. Значну увагу вчений приділяє також проблемам агроєкології, зокрема, формуванню агросфери XXI століття та навколишнього середовища у контексті сталого розвитку. Олексій Олексійович — автор та співавтор понад 700 наукових праць, у тому числі 8 монографій, 18 винаходів, співавтор сортів озимої пшениці, сої, ярого ячменю, люцерни. Він заснував сучасну школу генетиків-селекціонерів, представники якої успішно працюють в Україні, Росії, США, Франції, Великій Британії, Казахстані та інших країнах.

Від початку наукової діяльності Олексій Олексійович веде велику організаторську роботу. Після закінчення аспірантури в 1958 році працював молодшим науковим співробітником Всесоюзного селекційно-генетичного інституту (Одеса), згодом — старшим науковим співробітником, від 1961 року — завідувачем лабораторії якості зерна. Протягом 1966—1971 років він — заступник

© К.М. СИТНИК, Є.Л. КОРДЮМ, 2010

директора з наукової роботи, в 1971—1978 роках — завідувач відділу генетичних основ селекції і директор Інституту. Впродовж 1978—1982 років О.О. Созінов — перший віце-президент ВАСГНІЛ, одночасно завідує відділом біохімічної генетики Інституту загальної генетики ім. М.І. Вавилова АН СРСР у Москві, в 1981 році стає його директором. У 1987—1990 роках О.О. Созінов — голова Президії Південного регіонального відділення ВАСГНІЛ, де водночас очолює відділ прикладної генетики і біотехнології, організатор і перший президент Української академії аграрних наук у Києві, віце-президент ВАСГНІЛ (1990—1996). Впродовж 1992—2000 років Олександр Олександрович — фундатор і директор Інституту агроекології і біотехнології УААН, згодом — академік-секретар Відділення загальної біології НАН України (1996—1999), засновник і завідувач кафедри агроекології Національного аграрного університету (1994—2008), завідувач лабораторії молекулярної генетики Інституту клітинної біології та генетичної інженерії НАН України (2004—2008). Від 2004 року О.О. Созінов — радник Президії НАН України, з 2008 року — завідувач лабораторії молекулярної генетики рослин Державної установи «Інститут харчової біотехнології та геноміки» НАН України, є членом редколегій низки вітчизняних та зарубіжних журналів. Ученого неодноразово обирали віце-президентом Всесоюзного та президентом Українського товариства генетиків та селекціонерів ім. М.І. Вавилова.

Ми часто спілкуємося з Олександром Олександровичем з різних проблем сучасної генетики, питань становлення та збереження біорізноманіття, механізмів адаптації рослин до мінливого зовнішнього середовища, обговорюємо погляди сьогодення на синтетичну теорію еволюції та епігенетичні системи контролю генної експресії і спадковості.

Глибока обізнаність О.О. Созінова у питаннях генетики, селекції, сучасних біотехнологій, величезний досвід науково-організаційної роботи привертають до нього молодих дослідників, яких спілкування з Олександром Олександровичем наснажує на нові ідеї, задуми, нестандартні підходи до розв'язання наукових проблем.

Вітаємо Олександра Олександровича з ювілеєм, зичимо йому доброго здоров'я, активного творчого довголіття, нових досягнень в усіх сферах його багатогранної діяльності.

К.М. СИТНИК, Є.Л. КОРДЮМ